

Mankracht en Zonen

Samenlevingsopbouw Antwerpen en het Antwerps Minderheden-centrum de8 ontwikkelden het project Mankracht en Zonen. Het project startte in 2002, naar aanleiding van problemen op het Koxplein in Borgerhout. Marokkaanse jongeren van acht tot veertien jaar oud vielen er voorbijgangers lastig. Ze pakten boodschappentassen af en gooiden met kastanjes en stenen.

Feest als hefboom

El Hassan Radi is opbouwwerker bij Samenlevingsopbouw Antwerpen en werkte van 2002 tot 2006 voor het project Mankracht en Zonen. Veerle Matthijs begon als opbouwwerkster in 2004. "Het waren de autochtone buurtbewoners die de overlast signaleerden," vertelt El Hassan Radi. "Kinderen verstoorden de activiteiten die op het Koxplein werden georganiseerd. Ze voetbalden op een agressieve manier tegen de deur van de kerk. Ze bleven tot 's avonds laat spelen op het plein en maakten daarbij veel lawaai." Veerle Matthijs: "Er werden bloembakken vernield. Toen de handtas van een bejaarde vrouw werd afgenomen, was voor veel mensen de maat vol. Ook in dit gebouw, het wijkcentrum De Shelter, was de overlast toegenomen. Er werd in de kantoren ingebroken. De kinderen bemoeilijkten het werk voor de organisaties die hier zetelen. Er ontstond een heel negatieve sfeer."

De medewerkers van Mankracht en Zonen spraken niet meteen de kinderen aan, maar zochten naar partners in de buurt. De vaders van de kinderen werden individueel aangesproken, alsook enkele sleutelfiguren bij de zelforganisaties en bij de plaatselijke moskee. "Dat was niet eenvoudig," zegt El Hassan Radi. "De vaders lieten zich immers niet als groep aanspreken. Het was nog ieder voor zich. Toen een Marokkaanse vereniging uit de buurt het initiatief nam om een feest te organiseren, besloten we dat feest als hefboom te gebruiken. We zetten er mee onze schouders onder en bouwden zo een netwerk

uit." Het eerste Koxpleinfeest was een groot succes, dankzij de inzet van de vele vrijwilligers. Veerle Matthijs: "Het heeft tijd gekost om de verschillende gemeenschappen er van te overtuigen dat het probleemgedrag van de kinderen ook hen aanbelangde. Aanvankelijk zagen ze niet in dat het ook hun verantwoordelijkheid was."

Vaders

Mankracht en Zonen bereikte zowel de vaders als jonge mannen uit de buurt. De laatste groep, met daarin zowel nieuw- als oudkomers, wilde activiteiten voor de kin-

deren organiseren. Tezamen vormden ze de projectgroep die meteen bereid was om rond de vrije tijd van de kinderen te werken. "De vaders stonden er weigerachtig tegenover," zegt El Hassan Radi. "Ze vonden niet dat we moesten investeren in de vrije tijd van hun kinderen. We kregen de vaders ook niet samen rond de tafel. Ze waren wel bereid om onder vier ogen te praten over hun gezinssituatie en over de problemen met hun kinderen, maar niet in groep, ten overstaan van elkaar."

Veerle Matthijs: "De vrijwilligers en de vaders keken op een andere manier naar dezelfde problematiek. Er liep een sociaal-

De Marokkaanse vaders hebben uiteindelijk het belang van vrijetijdsactiviteiten ingezien.

economische breuklijn tussen deze twee groepen. Om beide groepen echt aan bod te laten komen hebben we ze gescheiden. De projectgroep bestond voornamelijk uit jonge Marokkaanse mannen en vrouwen, die geschoold en geïntegreerd waren. De vaders daarentegen waren vaak nog migranten van de eerste generatie. Het probleemgedrag van hun kinderen, dat de inzet was van de gesprekken, zat hen te dicht op de huid. Aan de jonge vrijwilligers van de projectgroep vroegen we om na te denken over een zinvolle vrijetijdsbesteding voor de kinderen én om de gezinnen van de vaders individueel te ondersteunen. Door die kruisbestuiving hebben de vaders

uiteindelijk het belang van vrijetijdsactiviteiten ingezien.”

De thuissituatie van de gezinnen zorgde er mee voor dat de gesprekken moeizaam verliepen. Veerle Matthijs: “Het gaat om heel grote gezinnen. Tien kinderen vormen geen uitzondering. De vaders zijn meestal in de jaren zestig of zeventig naar hier gekomen om te werken. De moeders zijn later gevolgd. Bij hun aankomst in België hebben de vaders nooit de kans gekregen om Nederlands te leren. Een aantal kinderen is in Marokko geboren, de jongsten hier. De vaders zijn vandaag werkzoekend, invalide of op pensioen. Toch hebben ze nog kinderen die op de lagere school of

zelfs op de kleuterschool zitten.”

Het leeftijdsverschil tussen het jongste en het oudste kind is dus makkelijk twintig jaar. In onze Belgische context is dat bijna onbegrijpelijk. De oudste kinderen hebben dikwijls nog een diploma behaald en werk gevonden. Maar met de adolescenten gaat het bergaf. Veerle Matthijs: “Ze deden het slecht op school en vinden geen werk. Hun situatie belast de gezinssituatie enorm. De jongste kinderen en de kleinkinderen groeien soms samen op in hetzelfde gezin. Hier schuilt het gevaar van generatiearmoede. De vaders, die de taal niet machtig zijn, hebben geen toegang tot de samenleving. Oudercontacten op school verlopen moeizaam. Hun huisvesting is vaak abominabel: te kleine, vochtige en niet verwarmde woningen. Ze hebben schulden en weten niet hoe te communiceren met de ondersteuningsdiensten. Om over de vrije tijd van hun kinderen nog maar te kunnen praten, moesten we eerst deze problemen bespreekbaar maken.”

De opbouwwerkers zagen gelijkenissen tussen deze gezinnen en de armoedepro-

Sport bezweert overlast in Borgerhout

blematiek van autochtone Vlamingen. Ze gingen met de vaders enkele jaren op rij naar het congres van de 'dag van de armoede'. Toen het thema 'onderwijs en huisvesting' aan bod kwam en er tolken werden ingeschakeld, volgde de herkenning. Veerle Matthijs: "De vaders hoorden de getuigenissen van autochtone armen en herkenden zich in de situatie. Ze beseften dat ook zij het heft in eigen hand moesten nemen. Het heeft twee jaar geduurd alvorens de vaders beseften dat ook zij arm zijn en dat ze aan hun weerbaarheid kunnen werken."

Ook de moeders werden bij het project betrokken, maar zij gaven aan dat zij al hun tijd in het huishouden en de kinderen moesten investeren, dat ze " bezig waren met te overleven". El Hassan Radi: "We hebben ons gericht op de vaders, omdat we denken dat het gedragspatroon van de kinderen rechtstreeks verband houdt met de vaderrol die zij al dan niet opnemen."

Vrije tijd

Dankzij een projectsubsidie van sport- en cultuurparticipatie van de Vlaamse gemeenschap, werd iemand aangesteld om voor de kinderen actief op zoek te gaan naar sportclubs in de buurt. Voor de vaders was dat onbekend terrein. El Hassan Radi: "De vaders wisten dikwijls niet dat er in hun straat, waar ze al twintig tot dertig jaar woonden, een sportclub was gevestigd. Ze kenden als het ware alleen hun eigen huis. We zijn dan gestart met de gezinnen te informeren over het vrijetijdsaanbod en hen te stimuleren om hun kinderen lid te maken van een club. Dat vergde enorm veel inspanningen. De vaders zagen de meerwaarde van sport niet in. Aanvankelijk vonden ze ook dat we ons eerder moesten focussen op de studieresultaten van hun kinderen, omdat daar volgens hen het probleem zat." Veerle Matthijs: "Ze waren zo bezig met de gemiste onderwijskansen van hun kinderen, dat ze voor vrije tijd geen energie en geen geld konden vrijmaken. Nochtans hangt het een met het ander samen."

De vadergroep zorgde voor meer inzicht in de vrijetijdsbeleving van kwetsbare Marokkaanse gezinnen. Veerle Matthijs: "Zo bleek dat de vaders hierover verwachtingen ten aanzien van de school hebben. Dat wist ik niet. Zij reageren nog steeds op basis van hun ervaring in Marokko. Sport wordt daar veeleer georganiseerd naar het ons bekende Amerikaanse model, wat betekent dat sportbeoefening verbonden is aan de school." El Hassan Radi: "Als een

kind in Marokko talent toont voor een bepaalde sportdiscipline, zal de school zelf het gezin stimuleren om het kind te laten aansluiten bij een club."

Het blijft vreemd. Mogen we dan van mensen die hier al decennia wonen niet verwachten dat ze zelf op zoek gaan naar de sportinfrastructuur in hun buurt? Veerle

worden. Alles moet spontaan en op eigen initiatief gebeuren, volgens eigen inzicht. We vinden immers dat we van de vaders niet meer moeten vragen dan wat we van de gemiddelde burger verlangen. Zoniet stigmatiseer je hen." El Hassan Radi: "Het valt moeilijk te zeggen of de criminaliteit in deze wijk van Borgerhout dankzij het

"De Marokkaanse vaders wisten dikwijls niet dat er in hun straat, waar ze al twintig tot dertig jaar woonden, een sportclub was gevestigd."

Matthijs: "Ik denk dat je dat inderdaad mag verwachten van een gezin uit de middenklasse. Iemand met een bepaalde scholingsgraad en achtergrond zal zelf uitzoeken hoe de plaatselijke samenleving functioneert. Onze doelgroep is daar niet toe in staat. Er zijn ook Vlaamse gezinnen die sociaaleconomisch zwak staan en niet de kracht hebben om hun omgeving te exploreren."

Mankracht en Zonen heeft de bestaande sportclubs in Borgerhout gecontacteerd. Veerle Matthijs: "We hebben hen gevraagd of ze openstaan voor nieuwe leden. Ze waren vragende partij. Omdat de meeste kinderen wilden voetballen en het aanbod beperkt was, hebben we zelf het initiatief genomen om een team op te richten. Vrijwilligers hebben dat twee jaar lang georganiseerd. En nu is dat team opgegaan in de jongerenwerking van vzw Kids." El Hassan Radi: "Er was een karateclub die nooit eerder allochtone leden had. Nu zijn er meerdere kinderen ingeschreven. We hadden destijds ook beslist om nooit meer dan twee à drie kinderen toe te leiden naar een club. Op die manier doorbreken we de dikwijls negatieve groepsdynamiek die bestond tussen de kinderen op het plein." In totaal sporten, dankzij het project, meer dan zestig kinderen in clubverband. De sfeer op het Koxplein is aanmerkelijk verbeterd. De situatie van de gezinnen is er op vooruitgegaan. De vaders voelen zich nu sterker betrokken bij de samenleving. Ze nemen ook hun verantwoordelijkheid op. Zo zullen ze niet meer aarzelen om kinderen op straat aan te spreken als ze zich slecht gedragen. Veerle Matthijs: "We hebben echter nooit aan de vaders gevraagd om een soort burgerwachten te

project is gedaald. Maar we noteren minder meldingen en klachten."

Het project Mankracht en Zonen wordt momenteel, volgens dezelfde methodiek, door het Antwerps Minderhedencentrum de8 voortgezet op het Kiel in Antwerpen. Samenlevingsopbouw heeft in de wijk van het Koxplein een vervolgotraject opgestart, dat werkt rond de armoede van allochtone gezinnen.

tekst | **David Nolens**

foto | **Jan Locus**

De publicatie *Mankracht en Zonen*, met documentaire op cd-rom, kunt u bestellen bij Samenlevingsopbouw Antwerpen Stad – griet.vanbaarle@samenvlevingsopbouw.be